

KAZRC СТАНДАРТЫ БОЙЫНША ҚҰЗЫРЕТТІ ТҰЛҒАЛАР ДАЙЫНДАҒАН ЕСЕПТЕРДІҢ KAZRC КОДЕКСІНЕ СӘЙКЕСТІГІН ТЕКСЕРУ ТУРАЛЫ ЕРЕЖЕ

Ереже ПОНЭН АК отырысының 02.07.2022 ж. №6 хаттамасымен бекітілген, 16.07.2022 ж. №7 Хаттамаға, 20.02.2023 ж. №2 хаттамаға, 26.04.2023 ж. №4, 26.06.2024 ж. №4 хаттамаға сәйкес нақтыланған.

КІРІСПЕ.

Осы Ереже EBRD - Phoenix Mining Consultants Ltd гранты бойынша Индустрия және инфрақұрылымдық даму министрлігі консультанттарының ұсынымдарын есепке ала отырып, ПОНЭН Атқару комитеті отырысының 13.11.2021 ж. № 4 хаттамасы негізінде, CRIRSCO жол картасында баяндалған, 2017 жылдың шілдесінде Джон Ворвик әзірлеген CRIRSCO негізіндегі жүйеге МҚК жүйесінен өту үшін әзірленді.

«...Ережесінің» бастапқы нұсқасы ПОНЭН АК шешімімен (2022 ж. 02.07. №6 хаттама) қабылданды және ПОНЭН барлық мүшелеріне және ЭГТРМ Геология комитетіне жіберілді. ПОНЭН АК шешімімен (2022 ж. 16.07. №7 хаттама) ПОНЭН Геология комитеті мен Атқару Комитеті мүшелерінің осы құжатты пысықтау бойынша ұсыныстары ескерілді. ПОНЭН АК шешімімен (2022 ж. 20.02. №2 хаттама) KAZRC есептеріне тексеру жүргізу тәртібі нақтыланды. ПОНЭН АК шешімімен (26.04.2022 ж. №4 хаттама) KAZRC есебіне тексеру жүргізу үшін ридермен шарт жасай алатын тұлғалардың тізімі кеңейтілді.

KAZRC Кодексі бойынша Геологиялық Барлау Жұмыстарының Нәтижелері, Минералды Ресурстар мен қатты пайдалы қазбалар кен орындарының қорларын бағалау туралы есептерді Құзыретті тұлғалар (ҚТ), ПОНЭН мүшелері (немесе RPO мүшелері) жасайды. ҚТ қойылатын кәсіби және этикалық талаптар KAZRC Кодексінің, Жарғының, Этикалық кодекстің және ПОНЭН басқа да құжаттарының тиісті бөлімдерінде баяндалған. KAZRC кодексінде тау-кен жобасының даму сатысына сәйкес есептілікті жасауға қойылатын талаптар айқындалған:

«3. KAZRC кодексінің қолданылуы мен қолданылуын реттейтін негізгі қағидаттар ұсынылатын ақпараттың ашықтығы, оның тұтынушы үшін маңыздылығы және есептерді құрастырушылардың құзыреттілігі болып табылады.

***Ашықтық** қағидаты пайдаланушыларға Жария есептерді (инвесторларға, олардың кәсіби кеңесшілеріне және т.б.) оны көп нұсқалы түсіндіруге жол бермейтін жеткілікті анық және анық түсінілетін ақпаратты ұсынуды көздейді. **Ұсынылатын ақпараттың маңыздылығы** Жария есепте пайдаланушы Жария есепте негізді түрде талап ете алатын және негізді түрде күте алатын барлық маңызды ақпаратты, оның негізінде жария есепте ұсынылған Геологиялық Барлау Жұмыстары Нәтижелеріне, бағаланған Минералды Ресурстарға не Минералды Қорларға қатысты негізделген және сараланған пайымдауларды қалыптастыру мақсатында қамтуды талап етеді.*

***Құзыреттілік** қағидаты Жария есепті жасауға тиісті біліктілігі мен тәжірибесі бар және кәсіби Әдеп кодекстері мен мінез-құлық қағидаларының ережелері мен міндеттері қолданылатын мамандар тартылатынын болжайды.»*

KAZRC кодексіне сәйкес Құзыретті Тұлға – бұл мүшелікті тоқтата тұру немесе алып тастау мүмкіндігін қамтитын тәртіптік рәсімдерді көздейтін, танылған кәсіби ұйымның кәсіби мүшесі болып табылатын тау-кен өнеркәсібіндегі кәсіпқой.

Құзыретті тұлға кен орындарының бірдей геологиялық-өнеркәсіптік типтері/кендеу типтері объектілерінде және ол орындайтын жұмыстардың сол бейіні бойынша кемінде бес жылдық жұмыс тәжірибесіне ие болуға міндетті.

KAZRC есептері - бұл мемлекеттік органдарды, қор биржаларын, банктерді, жеке инвесторларды немесе әлеуетті инвесторлар мен олардың кеңесшілерін ақпараттандыру мақсатында дайындалған жария есептер:

- Геологиялық Барлау Жұмыстарының Нәтижелері туралы,
- Минералды Ресурстар (МР) туралы,
- Минералды Қорлар (МҚ) туралы, нақты учаске (немесе объект) бойынша.

KAZRC кодексінің стандарты бойынша есепті жасау кезінде ҚТ негізгі міндеті есептегі KAZRC 1-кестесінің тиісті бөлімдерін пайдалана отырып, объект бойынша ақпаратты зерделеу және ашу болып табылады. Бұл тәсіл кестеде көрсетілген әрбір тармақты талқылауды талап етеді және егер есепте қандай да бір тармақ ашылмаса, онда ҚТ оның жоқтығын «егер жоқ болса, онда не себепті» тәсілін ұстану арқылы түсіндіруге тиіс. Кодекстің мұндай талабы ҚТ қорытындыларының ашықтығын арттырады және жария есептің пайдаланушыға біржақты түсінікті болуын және барлық мәселелер қаралып, ескерілуін қамтамасыз етеді. Пайдаланушы хабарланған ақпараттың өзекті, іс жүзінде дұрыс екендігіне, ақпараттың толық ашылуын қамтамасыз ететініне және жобаның өміршеңдігі мен оны одан әрі дамыту туралы барабар пікір қалыптастыруға мүмкіндік беретініне сенімді болуы керек.

Қазіргі уақытта Қазақстанда жария есептерді жасауда жеткілікті тәжірибесі бар және CRIRSCO / KAZRC стандарттарын пайдалануда өз құзыреттілігін көрсеткен мамандар саны өте шектеулі. Осыған байланысты мемлекеттік органдар, жер қойнауын пайдаланушы компаниялар, қор биржалары, банктер, инвесторлар жария есептердің сапасы мен дұрыстығын растайтын құралға мұқтаж.

Осы Ереженің мақсаты - KAZRC кодексіне сәйкес есептілікті жасаудың тиісті практикасын қамтамасыз ету және құзыретті тұлғалардың есептерінің сапасы мен дұрыстығын оның ішінде негізгі және олармен бірге жатқан пайдалы қазбалардың, құрамдас бөліктердің саны мен сапасы туралы мәліметтерді пайдалы қатты қазбалар қорларын мемлекеттік есепке енгізу үшін арттыру. Тексеру Уәкілетті органға есеп ұсынылғанға дейін жүзеге асырылады. **Сонымен қатар, ПОНЭН мүшесінің ҚТ есебін жер қойнауын пайдаланушылар, инвесторлар, банктер, басқа қаржы институттары және басқа да мүдделі тұлғалар тексеруге жібере алады.**

Егер, Құзыретті Тұлғаның мүшелік деңгейі жеткілікті болса және ол талап ететін RPO құрамында болып аккредиттеуге ие болса, қол қайған есеп тексеруге қабылданады. ПОНЭН мүшелері үшін аккредиттеу талаптары QMR аккредиттеу туралы ережемен анықталады. Басқа RPO мүшелері үшін ПОНЭН осы Ереженің 1-қосымшасына сәйкес RPO және олардың аккредиттелуін мойындайды.

ЕСЕПТЕРДІ ТЕКСЕРУДІ КІМ ЖҮЗЕГЕ АСЫРАДЫ.

Осы Ережені жүзеге асыру үшін ПОНЭН АК жанынан ПОНЭН немесе RPO мүшелері болып табылатын халықаралық стандарттар бойынша жұмыс тәжірибесі бар мамандар тартылатын Ридерлер тобы құрылады. Ридерлер тобы KAZRC есептерін дайындау жөніндегі ПОНЭН АК комиссиясының басшылығымен жұмыс істейді. Есептің KAZRC талаптарына сәйкестігі (немесе сәйкес еместігі) туралы жазбаша өтініш ридер жұмысының нәтижесі болып табылады.

ЕСЕПТЕРДІҢ KAZRC КОДЕКСІНЕ СӘЙКЕСТІГІНЕ ТЕКСЕРУ ЖҮРГІЗУ ТӘРТІБІ.

ҚТ тәуелсіздігі қағидатын сақтау, сондай-ақ құпиялылық шарттарын сақтау мақсатында тексеру мынадай тәртіппен жүргізіледі:

1. Есепке қол қойған ҚТ info@ponen.kz дайындалған есеп туралы хабарлама жібереді.
2. KAZRC есептерді дайындау жөніндегі Комиссия Құзыретті Тұлғаның мүшелік деңгейін және оның RPO-ға аккредиттелуін тексереді және оларға есепке қол қою үшін мүшелік пен аккредиттеу деңгейінің жеткіліктілігін айқындайды. ПОНЭН мүшелері үшін комиссия QMR аккредиттеу туралы Ережені басшылыққа алады, ал ПОНЭН мүшелері үшін осы Ережеге 1-қосымшаны басшылыққа алады. Мүшелік пен аккредиттеу деңгейі сәйкес келмеген немесе талап етілетін аккредиттеу болмаған жағдайда комиссия есепті оқырмандықтан бас тартады.
3. KAZRC есептерді дайындау жөніндегі ПОНЭН АК комиссиясы пайдалы қазбаның түріне және есептің түріне қарай оқырманды айқындайды, ол туралы ҚТ info@ponen.kz жіберілген электрондық хатпен хабарлайды.
4. Жер қойнауын пайдаланушы немесе есепті дайындаған құзыретті тұлға немесе компания тексеру жүргізу үшін ридермен шарт жасасады, онда, басқалармен қатар, құпиялылық шарттары да жазылады.
5. Шарт жасалғаннан кейін ҚТ (немесе жер қойнауын пайдаланушы) есепті ридерге береді.
6. Ридер екі аптадан аспайтын мерзімде есептің сапасына тексеру жүргізеді, есептің KAZRC талаптарына сәйкестігі (немесе сәйкес еместігі) туралы жазбаша өтініштің ұсынылған түзетулер тізбесімен жұмыс нұсқасын жасайды.
7. Есепті қараудың егжей-тегжейін ридер есеп бойынша ридер өтінішінің жұмыс нұсқасы негізінде айқындайды.
8. Ридер есепке түзетулер енгізетін немесе ридермен пікірталаста ұсынылған ескертулерге қарсы болатын ҚТ жазбаша өтінішінің жұмыс нұсқасын жібереді.
9. Ридер KAZRC кодексіне сәйкес берілген есептің қаншалықты жасалғаны туралы түпкілікті жазбаша өтініш жасайды және даулы мәселелер болған кезде өтінішке олардың тізбесі қоса беріледі.
10. Түпкілікті өтінішті және оқырман қолы қойылған даулы мәселелердің тізбесін ҚТ ридері жібереді, ал көшірмесі ПОНЭН АК жанындағы KAZRC есептерін дайындау жөніндегі комиссияға info@ponen.kz электрондық хатпен жіберіледі.

Егер ридерден ілеспе пайдалы қазбалар, геотехникалық инженерия, тау-кен құрылысы, желдету, металлургиялық процестер, экологиялық, инфрақұрылымдық, маркетингтік, мемлекеттік және әлеуметтік аспектілер, сондай-ақ пайдалы қазбаларды өндіру жобаларын бағалау туралы білім талап етілуі мүмкін болса, есепті қарау үшін бірнеше ридерді тартқан жөн, осылайша жалпы қарау процесін жақсартады.

Егер Құзыретті Тұлға ридердің қорытындылары мен ұсынымдарымен келіспеген жағдайда, мәселе жария есептерді дайындау жөніндегі комиссияның отырысында қаралуы мүмкін. Бұл ретте есепке Тапсырыс беруші мен ҚТ мәселені шешуге қатысатын тұлғалармен құпиялылық туралы келісім жасасуға тиіс. Бұл ретте соңғы Қорытындыны беру мерзімі комиссияның жұмысы үшін қажетті ақылға қонымды уақытқа ауыстырылады.

Егер шешілмеген даулы мәселелер базалық (ашықтық, маңыздылық және құзыреттілік) болып табылатын және бағалау нәтижелері үшін сыни болып табылатын жағдайда,

ридер, сондай-ақ ҚТ даулы мәселелерді қарау бастамасымен ҚТ есептерін дайындау жөніндегі ПОНЭН АҚ комиссиясының отырысына шығуға құқылы.

КАЗРС кодексінің өрескел бұзушылықтары анықталған жағдайда, КАЗРС есептерін дайындау жөніндегі ПОНЭН АҚ комиссиясы ҚТ құзыреті туралы мәселені ПОНЭН АҚ қарауына шығарады.

Әдеп кодексінің талаптарын ҚТ бұзу белгілері анықталған жағдайда, бұл фактілер Әдеп және шағымдар жөніндегі комитеттің қарауына беріледі.

Егер жоғарыда аталған ПОНЭН АҚ комиссияларының кез келгенінің құрамына кіретін ридер мен ПОНЭН ҚТ арасында мүдделер қақтығысы туындаған жағдайда, мәселелер ПОНЭН АҚ отырысында қаралады.

- Ридерлердің қорытындылары ықтимал теріс пайдалану жағдайларын болдырмау үшін теріс немесе оң болса да, ПОНЭН АҚ жанындағы КАЗРС есептерін дайындау жөніндегі комиссияда қаралуға тиіс.
- Ридердің ескертулері бойынша есепке өзгерістер мен толықтырулар енгізілгеннен кейін жаңартылған есепті ридер қайта қарауы үшін қайтадан ұсынады.
- ПОНЭН АҚ ридердің соңғы қорытындысы ҚТ немесе тексеруге Тапсырыс берушіге жіберіледі.
- Егер КАЗРС есебінің Тапсырыс берушісі есепті қабылдаудан бас тартса, ридердің оң қорытындысы болған және ПОНЭН АҚ тарапынан ескертулер болмаған жағдайда, ҚТ мен ридер мұндай шешім үшін ПОНЭН алдында жауап бермейді. Осындай КАЗРС есебінің толықтығы мен сапасына қатысты мәселелер бойынша сот талқылаулары туындаған жағдайда ПОНЭН АҚ ҚТ және ридер жағында куә болады. ПОНЭН АҚ барлық басқа даулы мәселелерімен байланысы болмайды.
- Егер ридер сапасыз қорытынды жасаса, онда ол ПОНЭН АҚ шешімі бойынша ридерліктен 1 жылға (немесе одан да көп) шеттетіледі. Ридер қорытындысының сапасын бағалауды КАЗРС есептерін дайындау жөніндегі комиссия жүргізеді.

KAZRC есептерін тексеру туралы Ережеге

ҚР уәкілетті органына немесе биржаға жіберілетін KAZRC есептерін тексеру мақсатында ПОНЭН мойындайтын PRO және оларды аккредиттеу тізімі.

р/б №	RPO атауы	Қажетті аккредиттеу атауы	Web-сайт	Ескерту
1	Australasian Institute of Mining and Metallurgy (AusIMM)	Chartered Professional	www.ausimm.com	
2	Australian Institute of Geoscientists (AIG)	RPGEO (Mineral Resource Estimation)	www.aig.org.au	Минералды ресурстарды бағалау үшін ғана танылады
3	Institute of Materials, Minerals & Mining (IoM3)	QMR	www.iom3.org	
4	Geological Society of London	Chartered Geologist	www.geolsoc.org.uk	Минералды ресурстарды бағалау үшін ғана танылады